

Potencijal razvoja Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku pripremu nogometnih klubova

Vukelić, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:473354>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomskistudij

MARKO VUKELIĆ

**Potencijal razvoja Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku
pripremu nogometnih klubova**

**The development potential of Croatia as a tourist destination for the
sports preparation of football clubs**

Završni rad

Opatija 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

**Potencijal razvoja Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku
pripremu nogometnih klubova**

**The development potential of Croatia as a tourist destination for
the sports preparation of football clubs**

Završni rad

Kolegij: **Menadžment sporta u turizmu** Student: **Marko Vukelić**
Mentor: **prof. dr. sc. Marko Perić** Matični broj: **25204/20**

Opatija, srpanj 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Marko Vukelić

(ime i prezimestudenta)

25204/20

(matičnibrojstudenta)

Potencijal razvoja Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku pripremu nogometnih klubova
(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom test u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja besadržajnog, vremenskog i prostornog mogza vršnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 05.07.2024.

Potpis studenta

Sažetak

Cilj ovog završnog rada je proučiti potencijal Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku pripremu nogometnih klubova i na osnovu toga predložiti konkretne korake za unapređenje ovog segmenta turizma. U tom smislu, u ovom radu istraživani su povijest nogometa, u svijetu i Hrvatskoj, te važnost sportskih priprema za nogometaše. Zatim općepoznato stanje Hrvatske kao turističke destinacije, njena bogata kulturna baština i prirodne ljepote i kvalitetna ponuda u ljetnim mjesecima. Ukazane su prednosti i nedostaci te potencijal za razvoj određenih oblika turizma, kao što je sportski turizam, naročito kod sportskih priprema nogometnih klubova, koji još uvijek nije dovoljno iskorišten. Analizirani su i međunarodni primjeri najatraktivnijih destinacija za sportski turizam u Europi: Španjolska, Portugal, Turska i Italija; te usporedba s Hrvatskom. Konkretno kao primjer jedne hrvatske regije uzeta je Istra jer je to regija sa najvećim potencijalom razvoja sportskog turizma za sportske pripreme nogometnih klubova. Na osnovi analize o potencijalu Hrvatske kao turističke destinacije za sportsku pripremu nogometnih klubova, dolazi se do rezultata koji ukazuju da Hrvatska ima značajan potencijal za čije ostvarenje su potrebna ciljana ulaganja, unapređenje infrastrukture, te efikasna marketinška promocija. Hrvatska bi diversifikacijom postala prepoznatljiva na tržištu čime bi se dodatno produljila turistička sezona i doprinijelo gospodarskom i ekonomskom razvoju.

Ključne riječi: nogomet; pripreme; sportski centri; turizam; Hrvatska

Sadržaj

Uvod	1
1. Povijest nogometa i važnost sportskih priprema	2
1.1. Povijest nogometa u Hrvatskoj	3
1.2. Uspjesi Hrvatske nogometne reprezentacije	4
1.3. Važnost sportskih priprema u nogometu	5
2. Popularne destinacije za sportske pripreme nogometnih klubova	7
2.1. Španjolska	7
2.2. Portugal	9
2.3. Turska.....	11
2.4. Italija	12
3. Hrvatska kao turistička destinacija	16
3.1. Geografske i klimatske prednosti.....	16
3.2. Kulturno-povijesna baština	16
3.3. Prednosti Hrvatske za sportsku pripremu nogometnih klubova	17
3.4. Nedostatci Hrvatske za sportske pripreme nogometnih klubova.....	19
3.5. Usporedba poznatih sportskih destinacija s Hrvatskom	20
4. Potencijal Istre za sportske pripreme nogometnih klubova	22
4.1. Postojeći sportski centri i smještajni kapaciteti	23
4.2. Promocija Hrvatske kao sportske destinacije.....	27
4.3. Planovi za budućnost i ulaganja.....	27
Zaključak	28
Bibliografija	29
Popis ilustracija	31

Uvod

Hrvatska je smještena između Srednje Europe i Sredozemlja, poznata po prirodnim ljepotama, bogatom kulturnom nasljeđu i gostoprimstvu stanovništva. Ima velik potencijal za razvoj turizma i već je afirmirana kao atraktivna destinacija za ljetni odmor, ali je relativno nepoznata u okviru sportskog turizma. Obzirom na povećano zanimanje za sportski turizam, prepoznata je potreba za ispitivanjem mogućnosti i poteškoća u ovom dijelu tržišta.

Najveće probleme predstavljaju nedovoljno izgrađena infrastruktura i promocija za međunarodnu prepoznatljivost kao destinacije za sportske pripreme. Cilj ovog rada je analizirati potencijal Hrvatske kao turističkog odredišta za sportsku pripremu nogometnih klubova; uočiti bitne prednosti koje može ponuditi isto tako i prepreke koje treba savladati.

U radu je korištena analiza i interpretacija statističkih podataka o trenutnim turističkim trendovima, postojećoj infrastrukturi te usporedbe s drugim destinacijama koje su već afirmirane u ovom segmentu.

Rad je strukturiran u nekoliko važnih poglavlja. U prvom poglavlju je opisana povijest nogometa u svijetu i u Hrvatskoj, te važnost sportskih priprema. Drugo poglavlje se bavi analiziranjem popularnih europskih destinacija za sportske pripreme i njihova usporedba s Hrvatskom. U trećem poglavlju opisana je Hrvatska kao turistička destinacija, navedene su geografske i klimatske prednosti te prednosti i nedostaci za sportske pripreme nogometaša. U četvrtom poglavlju analizirana je Istra i njezin potencijal za razvoj u vidu sportskih priprema. Opisane su glavne destinacije Istre i postojeći sportski centri i smještajni kapaciteti, navedeni su određeni planovi za budućnost i ulaganja te marketinške promocije Hrvatske.

1. Povijest nogometa i važnost sportskih priprema

Različite igre „loptom“ sežu duboko u antiku i događale su se posvuda u svijetu i o njima postoje podatci. Jedna od takvih igara je vrlo zanimljiva i mogla bi se nazvati prapočetak nogometa, jer ima nedvojbenu sličnost sa današnjim nogometom, a kronološki, događala se na Dalekom istoku.

Kineski car Xeng Ti, još je u 25. stoljeću p.n.e. uveo pod obavezno, za svoju vojsku, vojne vježbe među kojima je bila i jedna bez oružja o posjedovanju sferičnog predmeta jako sličnog današnjoj lopti. Napravljen je od biljaka skupljenih u okrugli oblik, na površini omekšan kosom, svezanom oko sfere. Igra se zvala Tsu-Chu.

Tisuću godina kasnije javlja se i u Japanu, kao „kemari“, al ne više kao dio vojne obuke, već kao zabava plemićke klase. Igralo se na terenu koji je na uglovima bio označen s četiri različite vrste drveća: bor, trešnja, badem i vrba. Lopta, čiji je vanjski sloj bio izrađen od kože, imala je 22 cm u promjeru i njome se upravljalo rukama i nogama, nešto kao ragbi.

Oko 1000. pr.n.e., „episkiros“ je bio u modi u Grčkoj, koji je zajedno s mnogim drugim helenskim upotrebama i tradicijama, prebačen u Rim gdje je nazivan „harpastum“ a poprimio je izrazito brutalnije konotacije. Sastojao se od krađe lopte, i postao je omiljena zabava vojske. Legionari Julija Cezara prakticirali su ga s velikim zadovoljstvom, podijeljeni u regularne odrede, pa su ga upravo oni upoznali s Britancima tijekom invazije na otok.

U Britaniji 19. stoljeća igra je bila raširena u narodu kao agresivna s puno različitih pravila a onda je počelo i zanimanje za igru i viših klasa tog vremena, plemića i intelektualaca koji su u igri vidjeli mogućnost viteškog natjecanja.

Moderni nogomet u sadašnjoj verziji počeo se igrati upravo u studentskom okruženju. Smatra se da je broj od 11 igrača uzet zbog strukture domova u kojima je bilo smješteno 10 učenika i 1 instruktor¹. U početku se igralo nogama i rukama, da bi poslije došlo do razdvajanja na dvije različite sportske discipline: ragbi i nogomet. Godine 1857. osnovan je prvi nesveučilišni nogometni klub, Sheffield Club, a 1862, Notts County, poslije čega dolazi do nicanja nogometnih klubova.

Službeno postojanje nogometa datira 26. listopada 1863., stvaranjem nogometnog saveza (FA) Engleske, kada se 11 timova na području Londona sastalo kako bi ujedinilo svoje propise i stvorilo prvi zajednički kodeks pravila. Pravila tada usklađena održala su se uglavnom do danas. Tako je Engleska službeno postala kolijevkom modernog nogometa. Prva međunarodna utakmica odigrana je 1872. godine u Glasgowu između Škotske i Engleske². Druge međunarodne utakmice nisu se

¹ <https://www.treccani.it/>

² Škaro, *Sport u vremenu globalizacije* (str. 66)

igrale jer nogomet još nije bio raširen u svijetu, sve do 1902. godine kad je odigrana prva službeno priznata utakmica između Urugvaja i Argentine. Godine 1904., osniva se svjetska nogometna organizacija, FIFA („Fédération Internationale de Football Association“), koja uspeva da Međunarodni olimpijski odbor prizna nogomet kao olimpijski sport.

1.1. Povijest nogometa u Hrvatskoj

U posljednjih tridesetak godina 19. stoljeća nogomet se počeo širiti na europski kontinent i na južnoameričke obale Atlantskog oceana. Donijeli su ga mornari britanskih brodova koji su svoje slobodno vrijeme provodili igrajući u lukama u kojima su pristajali. Tako je stigao u Francusku, Portugal, Italiju i druge pomorske zemlje. Postoje podatci kako se u Hrvatskoj počeo igrati još davne 1873. godine, a 1880. i u Županji gdje su ga donijeli engleski radnici koji su radili na izgradnji tvornice, gdje su uključili i lokalno stanovništvo u igru³. Iz tog perioda ostala je lopta koju su poklonili domaćima nakon njihovog odlaska. Sačuvana je i danas je čuvana kao spomen na davnašnje dane⁴.

Slika1. Prva nogometna lopta u Hrvatskoj, Županja

Izvor: <https://hns.family/> (preuzeto: 28.03.2024.)

Pravila igre, prvi put na hrvatskom jeziku, tiskana su u Zagrebu 1896.godine. Prvi nogometni klub osnovan je 1903. godine u Zagrebu pod imenom PNIŠK- Prvi Nogometni i Športski Klub a dotad je bio u sklopu gimnastičke organizacije Hrvatski sokol. Počeci razvoja sporta u Hrvatskoj vežu se uz ime Franje Bučara (1866- 1946), tvorca planova i programa za nastavu gimnastike u

³ <https://qtour.org/ima-jedan-granicar-boja-mu-je-plava/prica-o-lopti/>

⁴ <https://abcgeografija.com/nepoznata-hrvatska/prva-lopta/>

školama Hrvatske, vođe sokolskog pokreta i člana Međunarodnog olimpijskog odbora (1920-1946)⁵.

Hrvatski nogometni savez je osnovan 13. Lipnja 1912. godine i tako je službeno započelo njegovo postojanje. Ostali datumi veoma značajni za Hrvatsku u sportskom nogometnom smislu su kada Hrvatski nogometni savez, HNS, postaje članom „Fédération Internationale de Football Association“, to jest FIFA-e, 1941. godine, zatim potvrda članstva 1992. nakon osamostaljenja Hrvatske, te 1993. kad je HNS primljen kao punopravni član „Union of European Football Associations“ (UEFA-e). Dalje je sljedio veliki uspjeh hrvatske reprezentacije i općenito hrvatskog nogometa i nogometaša u svijetu.

1.2. Uspjesi Hrvatske nogometne reprezentacije

Hrvatska nogometna reprezentacija jedna je od najuspješnijih nogometnih reprezentacija s područja jugoistočne Europe. Poznatija kao “Vatreni”, Hrvatska reprezentacija je unatoč kratkoj povijesti, dobivši priznanje 1992. godine kada se pridružila ostalim članicama FIFA-e i UEFA-e, postigla nekoliko velikih uspjeha na međunarodnim takmičenjima.

Prvo međunarodno takmičenje na kojem je Hrvatska participirala bilo je na Europskom prvenstvu u Engleskoj 1996. godine, deseto Europsko prvenstvo organizirano od strane UEFA-e. “Vatreni” su fascinirali ostatak Europe svojim debijem, došavši do četvrtfinala gdje gube od reprezentacije koja će osvojiti prvenstvo te godine, to jest Njemačke.

Zatim Hrvatska nogometna reprezentacija 1998. godine prisustvuje po prvi put na Svjetskom prvenstvu pod vodstvom Miroslava Blaževića. „Vatreni“ u Francuskoj osvajaju brončanu medalju, pobjeđivši u skupini Jamajku i Japan i izgubivši od Argentine, te na putu do polufinala pobjeđuju Rumunjsku i Njemačku. U polufinalu gube od domaćina takmičenja te kasnijeg pobjednika, te u utakmici za treće mjesto pobjeđuju Nizozemsku s odlučujućim golom Davora Šukera, koji kasnije osvaja Zlatnu kopačku kao najbolji strijelac Svjetskog prvenstva s šest pogodaka.

Svjetsko prvenstvo u Rusiji 2018. godine je najveći uspjeh u povijesti Hrvatske nogometne reprezentacije. Dvadeset godina nakon brončane medalje, „Vatreni“ dostižu finale prvenstva gdje gube od Francuske, osvojivši srebrnu medalju. Hrvatska, pod vodstvom Zlatka Dalića, do finala stiže pobjeđivši u skupini Argentinu, Island i Nigeriju te u nokaut fazi pobjeđuje Rusiju, Dansku i Englesku. Kapetan „Vatrenih“ Luka Modrić osvaja nagradu za najboljeg igrača takmičenja te kasnije te godine osvaja i Zlatnu loptu.

⁵ Bartoluci, M., Škorić, S., *Menadžment u sportu* (str. 15)

Na Svjetskom prvenstvu u Katru 2022. godine Hrvatska nogometna reprezentacija osvaja brončanu medalju. U skupini pobjeđuju Kanadu i odigravaju neriješeno protiv Maroka i Belgije i tako prolaze grupnu fazu na drugom mjestu. Zatim pobjeđuju Japan i Brazil i gube u polufinalu od Argentine, koja kasnije osvaja takmičenje. U utakmici za treće mjesto „Vatreni“ ponovo pronalaze suparnika iz grupne faze, to jest Maroko, kojeg i pobjeđuju za brončanu medalju i potvrđuju drugo treće mjesto na Svjetskim prvenstvima u povijesti reprezentacije.

Zatim još jedan uspjeh Hrvatske reprezentacije je Liga nacija 2023. godine. „Vatreni“, i dalje pod vodstvom Zlatka Dalića, dostižu finale i osvajaju srebrnu medalju, izgubivši na penale protiv Španjolske.

1.3. Važnost sportskih priprema u nogometu

Moderni nogomet je postao u svijetu najpopularniji sport. Tako u Hrvatskoj na uzoru na velike zapadnoeuropske nogometne sile, počinje izgradnja sportskih centara i oprema sportskih objekata.

Sportske pripreme su osnova uspjeha na terenu profesionalnog bavljenja nogometom. Cilj im je da se maksimalno osposobi sportaš kondicijski, psihološko- motivacijski, tehnički, taktički, da bude na najbolji način pripremljen za najbolju prezentaciju na terenu, a veliku važnost ima prehrana i oporavak, pa se do sitnica treba razraditi plan i program kako doći do željenog cilja. U svim tim segmentima sportskih priprema uključen je tim stručno osposobljenih ljudi dostupnih sportašima u svakom trenutku čiji je rad neophodan za optimalnu uspješnost sportaša i ekipe.

Kod kondicijske pripreme radi se na vježbama izdržljivosti, povećanju snage, na brzini i agilnosti⁶. Utakmica traje 90 minuta, u kojoj igrači trebaju pretrčati velik broj kilometara, pa se radi na vježbama izdržljivosti koje će im omogućiti na budu na visokoj razini cjelokupnog trajanja utakmice. Vježbe povećanja snage i mišićne mase su bitne za skokove, udarce, sprint, a za koje postoje specifične vježbe i vježbe s opterećenjem. Brzina i okretnost su potrebni za brzinu reakcije u promjeni ritma i smjera ovisne od situacije te na brzo kretanje po terenu.

Radi se također na osnovnim tehnikama potrebnih za kontrolu lopte, dribling, šutiranje, dodavanje, primanje i zaustavljanje lopte. Taktički se uči o formacijama i strategijama za primjenu u raznim situacijama u igri i svjesnosti i razumijevanju svoje uloge unutar ekipe. Psihološka spremnost pravi razliku između dobrih i vrhunskih sportaša. U timu su sportski psiholozi koji pomažu u razvijanju samopouzdanja i kontrole stresa. Radi se i na postavljanju ciljeva kao motiviranost i usmjerenost na napredak individualno i timski. Nutricionistička potpora je jedan od

⁶ <https://educatefitness.co.uk/>

važnih faktora za optimalno stanje organizma i oporavak. Nutricionisti prave plan o energetske potrebe pojedinca i balansirani unos određene potrebne hrane.

U metode oporavka osim hrane spadaju masaža, hidroterapija, istezanje, koje pomažu kod smanjenja upale i bržeg obnavljanja mišića, a također i smanjenju rizika od nastanka povreda.

Sprječavanje povreda je također jedan od bitnih segmenata nogometnih priprema. Razrađuju se sve mogućnosti uklanjanja rizika i mogućnosti povreda. Radi se na prevenciji i sportskoj rehabilitaciji. Specifičnim vježbama jačaju se mišići, ligamenti i zglobovi smanjujući sam rizik. Naprednim tehnologijama se može pratiti tjelesno stanje sportaša i identificirati problem u samom početku.

Osim toga sportske pripreme preko zajedničkih aktivnosti, druženja i komunikacije pružaju priliku za izgradnju timskog jedinstva. Puno različitih aktivnosti doprinosi postizanju vrhunskih rezultata na terenu te dugoročnom napretku pa je ulaganje u kvalitetne sportske pripreme važna za budućnost i uspjeh nogometnog kluba jer daju priliku sportašima da ostvare vrhunske rezultate.

2. Popularne destinacije za sportske pripreme nogometnih klubova

Od samog stvaranja modernog nogometa u Velikoj Britaniji i osnivanja nogometnog saveza 1863. godine, kad nogometna igra postaje sport sa svim svojom pravilima, od dimenzija stadiona, igranja samo nogama, do 11 igrača u timu i ostalog, igra se prenosi po cijelom kontinentu i ubrzo postaje prihvaćena u svim sredinama u koje stiže. Događa se da prve zemlje u koje dolazi tridesetak godina pred kraj 19 stoljeća su pomorske zemlje, koje imaju morske luke gdje dolaze engleski mornari i lučki radnici i prenose igru koja se širi kao požar.

Prve zemlje su Francuska, Španjolska, Portugal, Italija, a onda i Hrvatska i Turska. Ubrzo nakon dolaženja u doticaj s nogometom, i uvidjevši s koliko žara biva prihvaćen, javila se i želja za takmičenjem pa se stvaraju ekipe i osnivaju nogometni klubovi, krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Upravo te prve zemlje postaju vatreni pobornici nogometa i danas države koje ulažu puno u sport, čije reprezentacije imaju zavidan uspjeh na svjetskom nivou. Sve one žele i idu dalje od sporta jer sport je postao dio njih i njihov način života, pa tako ulažu u nogomet, u pojedince i klubove, jer je budućnost klubova i njihova budućnost, kako sportski tako i ekonomski.

Potrebno je bilo izgraditi sportske centre koje bi pomogle sportašima da se bolje pripreme za sezonu takmičenja i da dostignu neophodnu formu. Također i onim sa povredama ili ozljedama da se oporave u što kraćem roku. Pored smještajnih kapaciteta i dodatnih objekata, vrhunski opremljenih i tehnički kompletnih, omogućeno im je sve potrebno na jednom mjestu, za odmor, trening, prehranu, sa specijaliziranim sportskim i medicinskim osobljem koji će ih slijediti, personalizirati tehnike i vježbe i sa svim u datom trenutku potrebnim.

Da se dodatno pogoduje korisnicima usluga, napravljena je cestovna mreža i sve ostalo što pridonosi ugodnom boravku u sportskom centru a i izvan njega prilikom posjeta kulturnim manifestacijama, muzejima i slično. Takvim sportskim centrima uzdižu se baš te prve zemlje koje su prihvatile s oduševljenjem nogomet u pretprošlom stoljeću. Španjolska, Portugal, Turska i Italija.

2.1. Španjolska

Španjolska je često izbor velikih europskih nogometnih klubova za sportske pripreme nogometaša. Marbella je omiljena destinacija u Španjolskoj jer je svjetski prepoznata kao atraktivna destinacija u vidu sportskih priprema. Nalazi se na jugoistočnoj obali Španjolske, klima je mediteranska s blagim zimama i toplim ljetima te omogućuje odrađivanje sportskih priprema nogometnih klubova na otvorenom tijekom cijele godine. Marbella football center (MFC) izgrađen je 2005. godine i stvoren je za sportske pripreme velikih nogometnih klubova. Osim vrhunske lokacije, Costa del Sol, nogometni centar Marbella raspolaže s najmodernijim objektima, terenima i ima najsuvremeniju

tehnologiju te se zbog toga smatra jednim od najeskluzivnijih sportskih centara za nogometne pripreme u svijetu. Velika kvaliteta se očituje u tome da MFC ima tim visoko kvalificiranih agronoma koji se brine o nogometnim terenima i njihovoj travi.

Slika2. Marbella Football Center, Marbella

Izvor: <https://www.marbellafootballcenter.com/en/> (preuzeto: 25.05.2024.)

Jezgra nogometnog centra Marbella raspolaže s četiri travnjaka dimenzije 105 x 68, to jest preporučena dimenzija FIFA-e za profesionalne nogometne terene (trava uvijek košena na visini između 18 i 22 milimetra), četiri F7 terena (seven-a-side) veličine 60 x 40, wellness centrom s bazenima i saunama, dva terena za nogotenis, profesionalne svlačionice te jedna visoko kvalitetna dvorana za nogomet⁷. MFC se također sastoji od pet dodatnih nogometnih centara: nogometni centar Banus, nogometni centar La Quinta, nogometni centar Estepona, nogometni centar Melia Villaitana i nogometni centar Atalaya. Nogometni centar Banus raspolaže, isto kao i glavni nogometni centar Marbella, s četiri nogometna terena veličine 105 x 68, četiri F7 nogometna terena veličine 60 x 40, dva terena za nogotenis, profesionalne svlačionice te vrhunska dvorana za nogomet. Ostala četiri nogometna centra (La Quinta, Estepona, Melia Villaitana, i Atalaya) raspolažu s jednim nogometnim terenom dimenzije 105 x 68, jednim F7 nogometnim terenom 60 x 40, dva terena za nogotenis, profesionalne svlačionice te dvorana za mali nogomet.

⁷ <https://www.marbellafootballcenter.com/en/>

Osim za trening, svi navedeni nogometni tereni se koriste i za dogovaranje prijateljskih utakmica između drugih klubova. Sve prijateljske utakmice su suđene od strane sudaca Španjolskog nogometnog saveza. Svake godine nogometni centar Marbella organizira više od 250 prijateljskih utakmica kako bi nogometni klubovi što uspješnije odradili svoje sportske pripreme prije početka nove sezone. Marbella Football Center također ima spa centar opremljen s najsuvremenijom tehnologijom i najboljim tretmanima kako bi podigla performanse nogomeša: krio sauna (temperatura između -110°C i -140°C), hladna terapija za oblažavanje simptoma boli, prenaprezanja, ozljeda itd., višedubinski bazeni, terapijski topli i hladni bazeni, trake za trčanje i bicikle u bazenu te veliki centar za tretmane⁸. Nogometni centar Marbella surađuje s više hotela prilagođeni potrebama velikih nogometnih klubova te pruža široku ponudu u vidu smještaja. Svi hoteli su visokokvalitetni s najmanje četiri zvjezdice. Neki od najpopularnijih hotela u blizini nogometnog centra su: Senator Marbella Spa Hotel, Barcelo Marbella, Elba Costa Ballena resort, Gvadalupe Banus Gran Hotel i The Westin resort. Od klubova koji su svoje sportske pripreme odrađivali u nogometnom centru Marbella, najviše se ističu FC Barcelona i Manchester United FC.

2.2. Portugal

Blizu portugalskog glavnog grada smješten je Cidade do Futebol, osebujni moderni sportski kompleks, sjedište Portugalskog nogometnog saveza. Kompleks je zamišljen da bude centar za sve djelatnosti vezane za nogomet, počevši od obrazovanja i edukacije trenera do nacionalnih reprezentacija. Cidade do Futebol je impozantan sportski centar, na površini većoj od 70.000 kvadratnih metara⁹.

Cidade de Futebol raspolaže s 4 nogometna igrališta, od kojih su tri prirodna travnata terena za treninge ženskih i muških mlađih nacionalnih selekcija, jedno igralište s umjetnom travom, korišten ponajviše za treninge kad su loši vremenski uvjeti¹⁰. Kompleks ima moderne svlačionice sa sadržajima za sportaše i tehničko osoblje, sportske dvorane za unutarnje treninge i aktivnosti, konferencijske dvorane za sastanke i seminare, kao i prostorije za oporavak igrača, vrhunski opremljene.

Najvažnija zadaća kompleksa Cidade do Futebol je obrazovanje nogometnih stručnjaka pa ga Portugalski nogometni savez koristi za školovanje trenera, sudaca i sportskih administratora kroz različite edukacijske programe i radionice. To su tečajevi za trenere, od početničkih do

⁸ <https://www.marbellafootballcenter.com/en/>

⁹ https://www.risco.org/projects/cidade-do-futebol_11

¹⁰ <https://archello.com/project/cidade-do-futebol>

profesionalnih, seminari za sudce, za obrazovanje i usavršavanje na svim razinama i programi za sportske direktore i administratore – za edukaciju i obrazovanje, menadžment i za vođenje sportskih klubova.

Ovaj kompleks je važan za sve portugalske nacionalne selekcije, mušku i žensku, kao i mlađe kategorije te njihove pripreme za razne turnire, kvalifikacijske i međunarodne utakmice. Važan je jer osigurava kompletne pripreme sportaša s kvalitetnom infrastrukturom i vrhunskim stručnim kadrom. Prioritet daju i radu s mladim talentima s kojima se rade redovno treninzi i selecijski turniri.

Slika3. **Cidade do Futebol, Oeiras**

Izvor: https://www.risco.org/projects/cidade-do-futebol_11 (preuzeto: 25.05.2024.)

Cidade de Futebol ima najmoderniju tehnologiju za analizu i rast sportaša u sportskom i fizičkom smislu, pa treneri i stručnjaci mogu pratiti napredak igrača te personalizirati treninge i oporavak i tako smanjiti rizik od povreda. Otvaranje kompleksa Cidade do Futebol, 2016 godine, imalo je znatan utjecaj na portugalski nogomet. Sa aktivnostima i resursima, znatno je poboljšana kvaliteta treninga i obrazovanja, i kao rezultat – značajan napredak nacionalnih selekcija. Muška nogometna reprezentacija Portugala postigla je velike uspjehe na međunarodnim takmičenjima, kao što je osvajanje Europskog prvenstva 2016. i Lige nacija 2019., velikim dijelom zahvaljujući poboljšanim uvjetima za pripreme u Cidade do Futebol.

Centar Cidade do Futebol ima i važnu društvenu ulogu jer promovira sport i preko sporta zdrav način života među mladom generacijom organiziranjem nogometnih kampova za djecu, školskih posjeta i događaja humanitarnog tipa. Cidade do Futebol je odličan pokazatelj kako se nogomet na

nacionalnoj razini može poboljšati i unaprijediti suvremenom sportskom infrastrukturom. Povezivanjem vrhunskih terena, napredne tehnologije, analitike, edukativnih programa, omogućava se Portugalskom nogometnom savezu konstantno napredovanje nacionalne selekcije i stručnog kadra.

2.3. Turska

Turska je jedna od omiljenih destinacija u posljednje vrijeme za sportski turizam, naročito za sportske pripreme nogometnih klubova, a ističu se gradovi Antalya i Belek. Uložena su značajna sredstva za razvoj infrastrukture, pa tako ima moderno opremljene sportske centre koji zadovoljavaju potrebe nogometnih klubova. Neki od najpoznatijih centara su: Gloria Sports Arena, Antalya Sports Center i Belek Football Center. Svi ti centri nalaze se u regiji Antalya, smješteni na mediteranskoj obali, gdje blaga klima daje optimalne uvjete i omogućava treninge tijekom cijele godine.

Slika4. Gloria Sports Arena, Antalya

Izvor: <https://www.gloriasportsarena.com.tr/> (preuzeto: 26.05.2024.)

Gloria Sports Arena je svjetski poznata destinacija za sve sportske ekipe, multifunkcionalni sportski kompleks sa širokim spektrom usluga i sadržaja. Izgrađena je 2015. godine. Dio tog velikog kompleksa je nogometni centar Gloria koji raspolaže s dva nogometna igrališta izgrađena po standardima FIFA-e dimenzije 100 x 65 kapaciteta 1.700 ljudi, teretana veličine 2.000 metara kvadratnih koja je opremljena s najnovijim vrstama Technogym spravama i ostale opreme, biciklistički indoor studio s 24 bicikla, vanjska staza za trčanje dužine 1,7 kilometara te ostale

dodatne sadržaje kao područje penjanja stepenica različitih visina¹¹. Sva potrebna oprema za trening nogometaša se nalazi u nogometnom centru Gloria. Od setova za slobodne udarce do čunjeva, agility ljestve i ostala oprema. Sam nogometni centar je udaljen 5 minuta od Gloria Sports Arene te je usluga prijevoza do iste besplatna.

Osim visoke kvalitete sportskog centra, blaga mediteranska klima čini Tursku optimalnom za nogometne pripreme. Zimi, kad su druge europske zemlje suočene sa hladnoćom i oštrim temperaturama, u Antalyi, prosječna zimska temperatura je od 10 do 20 stupnjeva, pa su ugodni uvjeti za treniranje na otvorenom. Prometne povezanosti s Europom su dobre, međunarodni aerodromi u Antalyi, Istanbulu i Izmiru imaju izravne letove prema evropskim gradovima. Cijene su niže za sportske pripreme, smještaj i usluge nego u zapadnoeuropskim zemljama i samim tim nogometni klubovi koji traže visokokvalitetne uvjete po pristupačnim cijenama preferiraju Tursku za sportske pripreme prije početka sezone.

Osim toga, Turska je zemlja bogate kulture i povijesti i prirodnih ljepota, poznata po svojoj gostoljubivosti i visokom rangu usluga u ugostiteljstvu. Luksuzni hoteli nude prilagođene jelovnike za sportaše, wellness i sve potrebne sadržaje za odmor i oporavak. Mnogi poznati europski klubovi, a i šire, su uočili prednosti Turske kao odredišta za pripreme. Klubovi kao što su Bayern München, Galatasaray, Fenerbahçe i Beşiktaş redovito održavaju svoje pripreme u Turskoj. Pored toga, Turska često organizira međunarodne prijateljske turnire i utakmice, privlačeći klubove i povećavajući međunarodnu zapaženost.

Turska se sve više ističe kao optimalna lokacija za nogometne pripreme zahvaljujući svojoj vrhunskoj infrastrukturi, sredozemnoj klimi, pristupačnosti i uslužnosti. Naročito je popularna Antalya zbog svoje specijalizirane ponude i usluge za sportske ekipe, iako i druge regije kao Istanbul i Izmir, nude izvrsne uvjete. Ekonomičnost i profesionalna usluga su na cijeni i dodatno doprinose privlačnosti Turske, čineći je najpogodnijim izborom za nogometne klubove koji žele idealne uvjete za pripreme. Obzirom na kontinuirana ulaganja u sportsku infrastrukturu, raste i ugled Turske koja ima sve preduvjete da postane u skorije vrijeme, najposjećenija destinacija za sportski turizam.

2.4. Italija

Italija je također jedna od omiljenih destinacija nogometnih klubova u vidu sportskih priprema. Definitivno najpoznatiji nogometni trening centar je „Centro Tecnico Federale di Coverciano“, ili ukratko Coverciano. Coverciano se nalazi u blizini Toskanskog glavnog grada Firenzea. Sportski

¹¹ <https://www.gloriasportsarena.com.tr/>

centar Coverciano otvoren je 6. studenog 1958. godine, te je ime dobio po markizu „Luigiju Ridolfiju“ koji je omogućio izgradnju sportskog centra. Coverciano je svoju popularnost i prepoznatljivost u svijetu, osim zbog izvanredne kvalitete centra u vidu sportskih priprema, stekao jer je sjedište Tehničkog sektora i dom „Azzurra“ (naziv talijanske nogometne reprezentacije). Coverciano je, zbog sjedišta tehničkog centra, poznat i kao „Sveučilište nogometa“ jer je mjesto u kojem se drže tečajevi najviše kvalitete u kojem se obučavaju budući profesionalni stručnjaci za rad u nogometu¹². Coverciano danas se sastoji od:

- nogometnog centra Coverciano
- sjedišta A.I.A.C., to jest Udruga talijanskih nogometnih trenera
- sjedišta udruge A.I.A., to jest Udruga talijanskih sudaca
- sjedišta Regionalnog odbora Nacionalne amaterske lige
- sjedišta C.R.A., to jest Regionalno sudačkog povjerenstva
- uredima Tehničkog sektora
- Muzeja nogometa.

Slika 5. "Centro Tecnico Federale di Coverciano", Coverciano

Izvor: <https://www.figc.it/it/federazione/mediagallery/centro-tecnico-federale-di-coverciano/> (preuzeto: 26.05.2024.)

Nogometni centar Coverciano raspolaže s četiri nogometna igrališta izgrađenih prema preporučenim dimenzijama FIFA-e, jednim igralištem za mali nogomet s umjetnom travom, jednim

¹² <https://www.figc.it/it/home/>

terenom za vježbanje s umjetnom travom, jednom dvoranom za nogomet, jedanaest svlačionica smještenih u blizini nogometnih igrališta, jednim bazenom. Tri od četiri nogometna igrališta su s prirodnom travom i jedno s umjetnom travom najnovije generacije koji omogućuje treniranje i u najhladnijim dijelovima godine. Također dva od četiri igrališta raspolažu i tribine, od kojih su jedne natkrivene i jedne nenatkrivene¹³.

Glavni nogometni teren „Vittorio Pozzo“, nazvan po velikom talijanskom treneru koji je s talijanskom reprezentacijom osvojio dva svjetska prvenstva, nalazi se u središtu cijelog kompleksa te je teren koji je najviše korišten od strane talijanske reprezentacije, i samim tim teren koji je uvijek održavan u izvrsnom stanju. Coverciano također ima i jednj teretanu opremljenu s najmodernijom opremom.

Nogometni klubovi koji svoje pripreme održavaju ovdje ne moraju tražiti smještaj iz razloga što Coverciano raspolaže s 53 dvokrevetne sobe i restoranom koji može prihvatiti 150 ljudi, jedna velika prednost na ostale sportske centre u Europi.

Osim sportskih prostora, Coverciano dodatno raspolaže s različitim prostorijama:

- sala „Mario Valitutti“ u muzeju nogometa, s 150 sjedećih mjesta
- glavna dvorana „Giovanni Ferrari“ s 148 sjedećih mjesta, u kojem se održavaju tečajevi visoke kvalitete
- sala „RenzoRighetti“, s 46 sjedećih mjesta
- sala „AzeglioVicini“, s 46 sjedećih mjesta
- Knjižnica Tehničkog sektora, u kojem se nalaze razne knjige u vidu nogometnih i sportskih tematika te radovi svih pripadnika Trenerske škole¹⁴.

Ostale strukture koje se nalaze u sportskom centru Coverciano su medicinski odjel i Muzej nogometa. Muzej nogometa, otvoren 22. svibnja 2000. godine, zahvaljujući inicijativi FIGC-a i predsjednika udruge „Fondazione Museo del Calcio“ Fino Fini. Muzej sadrži svu povijesnu dokumentaciju nogometa u Italiji, te brojne memoralijske kao što su lopte, trofeji, medalje, dresovi, itd. Unutar muzeja se također nalazi „Kuća slavnih talijanskog nogometa“, u kojem se nalaze memorabilije slavnih nogometaša proglašanih legendama talijanskog nogometa. Medicinski odjel raspolaže s fizioterapeutskim kabinetom, upravnim uredom, arhivom i tajništvom.

¹³ <https://www.figc.it/it/home/>

¹⁴ <https://www.figc.it/it/home/>

Slika6. Muzej nogometa, Coverciano

Izvor: <https://www.figc.it/en/museum/> (preuzeto: 26.05.2024.)

3. Hrvatska kao turistička destinacija

Hrvatska se niz godina smatra jedno od najprivlačnijih turističkih destinacija na Mediteranu i na svijetu. Popularnost Hrvatske kao turističke destinacije raste iz godine u godinu te tako i njezina posjećenost, prvenstveno zbog svog geografskog položaja i klime, ekološki očuvane prirode, bogate kulturne baštine i predivne obale te se tako pozicionirala među omiljenim destinacijama mladih i starih turista.

3.1. Geografske i klimatske prednosti

Smještena između srednje Europe, Mediterana i jugoistočne Europe, Hrvatska ima vrlo povoljni geografski položaj i dobru prometnu povezanost s velikim europskim tržištima što omogućuje laku pristupačnost turistima. Bogata prirodnim ljepotama i raznolikim reljefom, Hrvatska pruža različite mogućnosti u području turizma. Najveći postotak turista posjećuje Hrvatsku zbog svoje duge obale i Jadranskog mora, to jest “sunce i more“. Osam nacionalnih parkova, dvanaest parkova prirode te mnogobrojne prirodne rezervate su razlog posjete velikog broja turista svake godine.

U Hrvatskoj prevladavaju tri glavna klimatska područja: kontinentalna, planinska i primorska¹⁵. Na Jadranu je u najvećem dijelu primorska, tj. mediteranska klima, s toplim i sunčanim ljetima gdje prevladava dugotrajno vedro vrijeme što privlači turiste jer je idealno za plivanje, sunčanje i za nautički turizam, i blagim zimama koje omogućuju turizam bez velikih hladnoća. U kontinentalnom dijelu Hrvatske prevladava umjerena kontinentalna klima s toplim ljetima, pogodno za različite festivale, manifestacije i okupljanja na otvorenom.

3.2. Kulturno-povijesna baština

Hrvatska je zemlja koja je bogata kulturno-povijesnom baštinom koja je naslijeđena od raznih naroda, poput Rimljana, Osmanlija i Austro-Ugara koji su ostavili svoj pečat na području današnje Hrvatske. Hrvatska se može pohvaliti s deset lokaliteta upisana na UNESCO-ov popis Svjetske baštine:

- Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača (od 1979. godine)
- Stari grad Dubrovnik (od 1979. godine)
- Nacionalni park Plitvička jezera (od 1979. godine)

¹⁵ <https://meteo.hr/index.php>

- Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča (od 1997. godine)
- Povijesni grad Trogir (od 1997. godine)
- Katedrala svetog Jakova u Šibeniku (od 2000. godine)
- Starogradsko polje, Hvar (od 2008. godine)
- Stećci (od 2016. godine)
- Obrambeni sustavi Republike Venecije 16. i 17. stoljeće u Zadru i Šibeniku (od 2017. godine)
- Iskonske bukove šume Karpata i drugih regija Europe (od 2017. godine)¹⁶.

Osim nabrojanih lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a, u Hrvatskoj se nalaze razni povijesni gradovi kao što su Zagreb, Zadar i Pula. Zagreb sa svojim Gornjim gradom i Katedralom, Kamenim vratima, crkva svetog Marka i ostalom mnogobrojnom baštinom. Zadar koji je poznat po svojim srednjovjekovnim crkvama, rimskim ruševinama, kao što je Forum i po morskim orguljama, te Pula koja je poznata po jedno od najbolje očuvanih amfiteatara i ostalim nasljeđem, to jest hramovi, forum i lukovi, iz vremena Rimskog carstva.

Hrvatska je poznata i po svojim festivalima i manifestacijama od kojih su svjetski najpoznatiji:

- Dubrovačke ljetne igre (Dubrovnik Summer Festival)
- Riječki Karneval
- Špancirfest
- Splitsko ljeto.

3.3. Prednosti Hrvatske za sportsku pripremu nogometnih klubova

Svaka zemlja ima određene karakteristike i zanimljivosti koje ju mogu učiniti privlačnom za turiste. Te različitosti od drugih zemalja se očituju u više segmenata. Prije svega u geografskom položaju. Budući da se nalazi „u srcu Europe“, Hrvatska je pristupačna svim europskim zemljama.

Na neke pojavne oblike sportskih aktivnosti utječu i prirodni resursi i klimatski uvjeti:

- konfiguracija tla i planina
- jezera
- prirodni tokovi vjetrova
- rijeke
- mora

¹⁶ <https://min-kulture.gov.hr/>

- snježnost i dr.¹⁷

Navedeni segmenti su faktori koji uvjetuju turističku ponudu nekog kraja. U prilog joj idu i Jadransko more a i različiti klimatski uvjeti koji omogućavaju cjelogodišnje treniranje.

Hrvatska ima sportske objekte visoke kvalitete međunarodnog standarda. Sportski centri i mnogi hoteli posjeduju moderno opremljene teretane i dvorane, bazene otvorenog i zatvorenog tipa različitih dimenzija, centre za rehabilitaciju, masažu, fitness, jogu, te dodatne sadržaje koje sportaši mogu koristiti u slobodno vrijeme kao: aqua parkovi, tereni ostalih sportova (tenis, odbojka, golf, mini golf, boćanje, itd.), privatne plaže. Povoljni klimatski uvjeti su u raznolikosti klima: blaga mediteranska klima ili hladnija kontinentalna, nude izbor za pripreme ovisno o potrebama sportaša i treninga.

Hrvatska ima velik izbor smještajnih ponuda, od visokorangiranih luksuznih hotela do specijaliziranih sportskih kampova, prilagođenih potrebama sportaša koji se odnose na hranu, specifične dijete i dodatne usluge za oporavak. Osim sportskih sadržaja, Hrvatska pruža raznolik kulturni sadržaj – izobilnu kulturnu baštinu i kulturna događanja, te prirodne ljepote. Sportske pripreme mogu se provesti i kombinirati s posjetama muzejima, povijesnim znamenitostima, glazbenim koncertima ili festivalima, nacionalnim parkovima.

Hrvatska ima i vrhunski stručan kadar u svim fazama sportske pripreme od trenera, kondicijskih trenera, fizioterapeuta te liječnika specijalista sportske medicine koji su dostupni sportašima. Jedna od prednosti Hrvatske su i cijene za smještaj, hranu i sportske objekte a koje su konkurentne mnogim europskim destinacijama, pa tako klubovi mogu maksimalno iskoristiti budžete za pripreme sportaša. Osim toga i poznata gostoljubivost doprinosi osjećaju sigurnosti i prijateljske dobrodošlice.

U Hrvatskoj je dobra prometna povezanost jako važna za dolazak i kretanje unutar zemlje (izvrsne i dobro održavane autoceste, pomorske i zračne luke, željeznički promet). Mnogi sportski centri daju kompletnu logističku podršku, organiziraju transport i dodatne aktivnosti.

Veliko iskustvo Hrvatska ima i u organiziranju sportskih događaja europskih i svjetskih razmjera koje izvršava izuzetno profesionalno. Nogometni klubovi koji odaberu destinacije u Hrvatskoj za sportske pripreme, imaju omogućene prijateljske utakmice sa lokalnim nogometnim klubovima, što je još jedna izuzetno pozitivna kombinacija. Hrvatska pruža vrhunske kompletne uvjete za sportsku pripremu nogometnim klubovima, uz dobru infrastrukturu, povoljne klimatske uvjete, stručan kadar i zanimljivu i bogatu kulturno-turističku ponudu, prednosti koje ju čine idealnom destinacijom za nogometne pripreme.

¹⁷ Novak, I., *Sportski marketing i industrija sporta* (str.53)

3.4. Nedostatci Hrvatske za sportske pripreme nogometnih klubova

Hrvatska je poznata po sportskoj tradiciji, a posebno po uspjesima u nogometu. Međutim, kada je riječ o sportskim pripremama nogometnih momčadi, Hrvatska se suočava s određenim nedostacima koji mogu negativno utjecati na učinkovitost nogometaša. Kako bi pokazali nedostatke Hrvatske za sportsku pripremu nogometnih klubova treba proći kroz sve elemente vezane uz sportsku pripremu: infrastruktura, financijska sredstva, sponzorstva, održavanje i obnova postojećih sportskih objekata, te razvijanje mladih talenata.

Unatoč tome što Hrvatska ima određeni broj modernih stadiona i objekata za trening, taj je broj mali u usporedbi s bogatim svijetskim državama. Velika financijska ulaganja su potrebna radi renoviranja stadiona u Hrvatskoj, koji su većinom stari ili neadekvatno opremljeni. Sportski centri za trening te klubovi koji nisu u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi uglavnom nemaju opremu za maksimalni razvoj igrača kao što to imaju Zagreb i ostali veći gradovi. Nedostatak takvih modernih sportskih centara i objekata itekako utječe na razvoj, napredak i oporavak sportaša.

Spozorstva su jedan od većih problema razvoja Hrvatske do svjetske prepoznatljivosti u vidu sportskih nogometnih klubova. Iako postoje određena velika sponzorstva, ona su većinom slabija za razliku od drugih europskih zemalja te nedostatak stranih investitora stvara nemogućnost izgradnje novih modernih sportskih centara, obnove postojećih sportskih objekata i centara te nabave najnovije tehnološke opreme. Hrvatski nogometni klubovi uglavnom prihod ostvaruju putem malih lokalnih sponzorstva, članarina, prodaje dresova i ostale odjeće te prodajom karata.

Nogometni klubovi u Hrvatskoj, velika većina, raspolažu uglavnom s ograničenim resursima koji su često manji od proračuna klubova u razvijenim zemljama Europe. Financijska sredstva ne dozvoljavaju ulaganja u infrastrukturu, osoblje ili tehnologiju koji su klubovima prijeko potrebni za poboljšanja i razvoj. Glavni izvor prihoda im je prodaja igrača velikim međunarodnim sportskim društvima.

Uprkos tradiciji koju Hrvatska ima u razvoju nogometa za mlade kadrove, infrastrukture za treniranje nisu često na zadovoljavajućem nivou potrebnom za takmičenje s najboljim stranim klubovima. Hrvatska sportska nogometna društva u većini, nemaju mogućnost pristupa modernoj opremi i umijećima koje danas zahtjeva moderni nogomet. Financijska podrška mladima je većinom ograničena. Klubovima nedostaje novac za sudjelovanje na međunarodnim takmičenjima, često i za zapošljavanje kvalitetnog stručnog osoblja, za financiranje treninga, opreme.

Stručni kadar kao što su treneri, kondicijski treneri, nutrizionisti, fizioterapeuti sportski liječnici, veliki su problem u vidu dolaska nogometnih klubova za sportske pripreme. Unatoč tome što Hrvatska ima kvalitetni stručni kadar, njihov broj je mali. Nedostatkom stručnog kadra očituje se u tome da nogometaši neće održavati kvalitetne sportske pripreme koje su potrebne vrhunskim sportašima.

Klima je jedan element na koji se ne može utjecati. Unatoč tome što je klima u primorskom dijelu Hrvatske blaga mediteranska klima, u unutarnjem dijelu Hrvatske dominira kontinentalna s hladnim zimama. Hladne zime sa svojim kišama i snijegom mogu uveliko otežavati vanjske sportske pripreme nogometaša.

3.5. Usporedba poznatih sportskih destinacija s Hrvatskom

Svaka zemlja nudi specifične prednosti i nedostatke za sportske nogometne pripreme. Hrvatska u svoje prednosti ubraja: mediteransku klimu u Primorju i Dalmaciji s toplim ljetima i blagim zimama, idealnu za nogometne pripreme većeg dijela godine; modernu infrastrukturu sa suvremenim sportskim kompleksima s visokokvalitetnim terenima, naročito u Istri- Rovinj, Poreč, Umag, i sportskim objektima zadovoljavajućih međunarodnih standarda; uz to prirodne ljepote i gostoprimitstvo i prilagodljivost potrebama sportskih timova. Iako postaje sve atraktivnija kao destinacija za sportske pripreme, još uvijek je globalno nedovoljno prepoznatljiva u usporedbi s Španjolskom, Portugalom, Turskom i Italijom. Osim toga nedostatak joj je i kraće iskustvo u organizaciji međunarodnih sportskih priprema.

Španjolska je već desetljećima popularna destinacija, ima dugogodišnje iskustvo u sportskim pripremanama i bogato iskustvo u ugošćavanju sportskih klubova. Ima vrhunsku infrastrukturu, posebno u Marbelli, Valenciji i Alicanteu; povoljne klimatske uvjete tijekom gotove cijele godine i bogatu kulturnu ponudu i nogometnu tradiciju. Nedostatak Španjolske može biti u teže dostupnim rezervacijama i visokim troškovima boravka i korištenja sportskih objekata.

Portugal nudi sličnu kvalitetu kao i Španjolska, ali po povoljnijim cijenama. Ima modernu infrastrukturu, dobro opremljene sportske centre i terene posebno u Lisabonu, Portu i Algarveu. Algarve je kao atraktivna destinacija poznat po prelijepim plažama i modernim sportskim objektima. Portugal ima blagu klimu cijele godine i dugu tradiciju u organizaciji sportskih priprema. Problem može imati kao i Španjolska zbog otežanih rezervacija i visokih cijena smještaja u atraktivnijim regijama na jugu zemlje kao što je Algarve.

Italija ima dugu tradiciju u organizaciji sportskih priprema sa mnogim poznatim klubovima i nacionalnim timovima koji redovno dolaze, vrhunske sportske komplekse i terene, posebno u

Toskani, Sardeniji i Siciliji. Klima joj je od mediteranske do alpske i ima mogućnost priprema kroz cijelu godinu. Ima bogatu kulturnu i sportsku ponudu, što pruža dodatnu atraktivnost za sportaše. Problem mogu biti cijene boravka i otežane rezervacije zbog zauzetosti sportskih centara.

Pogodnosti Turske su blaga klima cijele godine, naročito u primorskim regijama kao što su Antalya i Belek. Ima vrhunsko opremljene sportske centre i terene, atraktivne destinacije i povoljne troškove smještaja, relativno niže u usporedbi i sa Hrvatskom. Nedostatak Turske mogu biti povremeni sigurnosni problemi zbog političke nestabilnosti. Dakle, sve zemlje uz more imaju blage zime i topla ljeta, idealne za sportske pripreme cijelom godinom.

Italija, Španjolska i Portugal imaju dugogodišnju tradiciju i razvijenu infrastrukturu, Hrvatska i Turska razvijaju svoje kapacitete i nude moderne sportske komplekse. Turska često nudi najpovoljnije troškove boravka i korištenja sportskih objekata u usporedbi s ostalim zemljama pa i s Hrvatskom dok su Italija i Španjolska najskuplje destinacije. Italija, Španjolska i Portugal su afirmirana odredišta s bogatim iskustvom u organizaciji sportskih priprema. Hrvatska i Turska brzo rastu u popularnosti i pružaju sve bolje uslove sportskim klubovima, ali još uvijek nisu dovoljno prepoznatljive. Italija i Hrvatska nude bogatu kulturnu i turističku ponudu, Španjolska bogatu sportsku i kulturnu tradiciju, Portugal plaže i vrhunske sportske objekte, dok Turska nudi povoljne troškove i atraktivne destinacije, ali s povremenom političkom nestabilnošću.

Hrvatska je na najboljem putu razvoja da postane kao i ostale velike europske zemlje. Ima veliki potencijal za uspjeh da postane jedna od vodećih destinacija sportskog turizma za nogometne klubove. Uz optimalnu sredozemnu klimu koja omogućuje sportašima treniranje vani tijekom cijele godine, kulturno i prirodno bogatstvo, i povoljnije troškove predstavljaju sve privlačniju opciju kao odabir sportskih klubova. Više poraditi treba na infrastrukturi i na promociji.

4. Potencijal Istre za sportske pripreme nogometnih klubova

U Republici Hrvatskoj, Istra važi za jednu od najrazvijenijih i najatraktivnijih destinacija. Uspjela se nametnuti svojom šarolikom i zanimljivom turističkom ponudom. Bilo da je izletnički ili vikend turizam, ili stacionarni, nautički, lovni i ribolovni, ronilački, agro i gastronomski, konjički, ekološki, kulturni, kongresni.

Istra ima puno ponuda i daje puno raznovrsnih motiva koji će privući turiste, zadržati ih i zainteresirati ih da se ponovo vrate. Promovira suvremeni turizam koji je nastao istraživanjem individualnih potreba, a specifičnim turističkim motivom posjetitelje privlači u točno određene destinacije. Jedan od tih je i sportski turizam, to jest “turizam u kojem je sport glavni motiv putovanja i boravka u određenoj destinaciji,¹⁸, u čiji razvoj Istra ulaže.

	Grad/općina	Dolasci (2023.)	Noćenja (2023.)	% (turista u Istri)	Dolasci (2022.)	Noćenja (2022.)	%	Dolasci (23./22.)	Noćenja (23./22.)
1.	Rovinj	739.690	4.259.256	14,24%	709.484	4.225.147	14,32%	104%	101%
2.	Poreč	642.530	3.457.065	11,47%	613.140	3.428.305	11,62%	105%	101%
3.	Umag	559.322	3.081.989	10,23%	516.310	2.846.669	9,65%	108%	108%
4.	Medulin	446.651	2.815.569	9,34%	448.537	2.908.712	9,86%	100%	97%
5.	Novigrad	246.547	1.344.112	4,46%	231.034	1.295.836	4,39%	107%	104%
Ukupno		2.634.740	14.957.991	49,64%	2.518.505	14.704.669	49,84%		

Tablica 1. Dolasci i noćenja u najatraktivnijim sportskim destinacijama Istre

Izvor: <https://www.istra.hr/hr>, (preuzeto: 22.06.2024.)

Rovinj, Poreč, Umag, Medulin i Novigrad su najatraktivnije sportske destinacije u Istri. Rovinj je grad koji je u Hrvatskoj u 2023. godini imao najviše ostvarenih noćenja, to jest 4.259.256. Iz tablice je vidljivo kako je Rovinj ostvario povećanje za četiri postotna boda u odnosu na 2022. godinu što se tiče dolazaka turista i povećanje za jedan postotni bod kod noćenja turista. Ispod Rovinja i Dubrovnika, grad s najviše ostvarenih noćenja u Hrvatskoj u 2023. godini je Poreč. Poreč povećanje ostvaruje i kod dolazaka i kod noćenja turista; kod dolazaka povećanje za pet postotnih bodova, dok za jedan postotni bod kod noćenja. Umag ostvaruje povećanje za osam postotnih bodova i kod dolazaka i kod noćenja, te ostvaruje najveći pomak u tablici. Novigrad također ostvaruje povećanje dolazaka i noćenja turista, dok Medulin stagnira kod dolazaka te ostvaruje smanjenje broja noćenja u odnosu na 2022. godinu. Iz tablice je također vidljivo kako ovih pet destinacija čine gotovo pa

¹⁸ Bartoluci, M., Škorić, S., Stranešić, Z. „Sports tourism offer in Croatia“

50% ukupnih dolazaka i noćenja u Istri. Dodatno obnavljanje i izgradnja modernih sportskih centara i ostalih objekata u navedenim gradovima moglo bi privući europske nogometne velikane i tako postavilo Hrvatsku kao atraktivnu i konkurentnu destinaciju za odrađivanje sportskih nogometnih priprema.

4.1. Postojeći sportski centri i smještajni kapaciteti

Infrastruktura je od velike važnosti jer omogućuje nogometnim klubovima da kvalitetno i u dobroj okolini provode sportske pripreme. Najpoznatije destinacije u Istri za sportsku pripremu nogometnih klubova su:

- Medulin
- Rovinj
- Poreč
- Novigrad
- Umag

Medulin je daleko najpoznatija lokacija u vidu sportskih priprema, ne samo nogometnih nego i drugih sportova. Sport Centar Arena u Medulinu sastoji se od osam nogometnih terena od kojih dva umjetne trave i šest prirodne trave.

Slika7. Sports Centar Arena, Medulin

Izvor: <https://www.sportscroatia.com/> (preuzeto: 04.04.2024.)

Nogometni centar je dio hotela Park Plaza Belvedere (4*), te je usluga nogometnih terena isključivo za ekipe koje borave u hotelu. Jedna od velikih prednosti Park Plaza Belvederea je što je lokacija nogometnih terena četristo metara udaljena od samog hotela, te je do njih moguće doći pješke ili turističkim vlakom koji prolazi do sportskog centra. Ostali sadržaji koji nogometni klubovi mogu koristiti u hotelu koji su dio Wellness & Spa su: fitness opremljen sa najnovijim Technogym spravama, teretana, dva zatvorena bazena: 25 x 12,5 (dubina : 190 – 100 cm) i 8 x 12,5 (dubina : 80 cm), whirlpool, finska sauna, turska kupka, šest prostora za masažu i prostor za opuštanje¹⁹. Što se tiče kuhinje, to jest obroka, hotel Park Plaza Belvedere ima vrste jela koje su usmjerene sportašima, te ima mogućnost specijalizirane vrste obroka za sportaše koji imaju alergije na određene sastojke, bezglutenska prehrana itd.

O samoj kvaliteti hotela Park Plaza Belvederea i sportskog centra se vidi o samim klubovima koji su svoje sportske pripreme održavali u Medulinu. Neki od tih najpoznatijih klubova, ponajviše iz područja bivše Jugoslavije, su: GNK Dinamo iz Zagreba, NK Lokomotiva iz Zagreba, NK Slaven Belupo iz Koprivnice, NK Inter iz Zaprešića, FK Vojvodina iz Srbije, OFK Beograd iz Srbije, NK Celje iz Slovenije, FC Koper iz Slovenije, FK Sarajevo iz Bosne i Hercegovine, itd.

Rovinj je također relevantna destinacija u vidu sportskih nogometnih priprema. Sportski centar „Valbruna“, koji je nedavno renoviran, raspolaže s dva prirodno travnata terena i dva s umjetnom travomod kojih jedan je po veličini pravilnika Federetion Internationale de FootballAssociation (FIFA) i jedan manji veličine 58 x 46 metara, svaki opremljen s rasvjetom koja daje ogućnost treniranja i po mraku.

Slika 8. Sportski centar "Valbruna", Rovinj

Izvor: <https://activeplanet.com/en/> (preuzeto: 05.04.2024.)

¹⁹<https://gat.hr/index.php/hr/>

Nogometni klubovi koji svoje sportske pripreme održavaju u sportskom centru „Valbruna“ uglavnom borave u hotelu Eden (4*) koji od samog sportskog centra udaljen 1200 metara. Hotel Eden je preferencija nogometnih klubova ne samo zbog blizine sportskog centra „Valbruna“, već i zbog posebne lokacije hotela koji se nalazi u blizini park šume Zlatni rt, u blizini mora te u blizini samog grada Rovinja koji je turistički jedan od najposjećenijih gradova u cijeloj Hrvatskoj. Također hotel Eden raspolaže i s fitness klubom i teretanom za sportaše.

Poreč još jedan od omiljenih gradova nogometnih klubova za održavanje sportskih priprema. Nogometni klubovi svoje sportske pripreme održavaju na terenima sportskog centra „Zelena Laguna“.

Slika 9. Sportski centar "Zelena Laguna", Poreč

Izvor: <https://www.sportscroatia.com/pocetna> (preuzeto: 05.04.2024.)

Sportski centar sadrži tri prirodno travnata terena i jedan umjetno travnati teren, svi renovirani 2016. godine s novim svlačionicama i rasvjetom za trening kad padne mrak. Također raspolaže i s poligonom za trening vratara²⁰. Preferencija boravka klubova koji svoje pripreme održavaju u sportskom centru „Zelena Laguna“ je hotel Laguna Molindrio (4*). Klubovi osim nogometnih igrališta sportskog centra mogu koristiti i terene lokalnih klubova Vrsar, Tar i Funtana do kojih se može doći posebnim autobusom. Hotel Laguna Molindrio udaljen je od sportskog centra tisuću metara, jedna velika prednost na ostale hotele u Poreču. Hotel također raspolaže s: fitnessom, te wellness centrom koji se sastoji od infra red saune, turske saune i finske saune.

Novigrad je isto jedna od omiljenih destinacija nogometnih klubova u vezi sportske pripreme igrača. U blizini grada nalazi se hotel Aminess Maestral (4*) u kojem nogometne ekipe borave iz

²⁰ <https://gat.hr/index.php/hr/>

razloga što raspolaže s dva prirodno travnata terena veličine 98 x 65 metara, i jednim s umjetnom travom. Osim igrališta hotela Aminess Maestral može se koristiti i teren gradskog kluba Novigrada i ostalih. Što se tiče wellness centra hotela, sastoji se od: teretana s više od trideset sprava, sobe za masažu, dvadeset i pet metarski bazen te različite saune rađene u istarskom kamenu.

Umag još jedna je od destinacija koja privlači nogometne klubove i proglašen je 2018. godine europski grad sporta. Sportski centar „Stella Maris“ glavni je centar za sportske pripreme nogometaša i ostalih sportaša. Sportski centar sadrži tri nogometna terena s prirodnom travom te jedno manje igralište s umjetnom travom. Nogometni klubovi koji svoje sportske pripreme održavaju u Umagu favoriziraju boravak u Hotel & Residence Sol Garden Istra (4*). Hotel također nudi ponudu i rezervaciju dodatnih pet nogometnih igrališta udaljenih nekoliko kilometara od hotela, to jest tereni nogometnih klubova NK Moela, NK Babići, NK Petrovija, NK Dinamo sveta Marija na krasu te NK Savudrija²¹. Ostali sadržaji koji mogu koristiti u hotelu Sol Garden Istra su wellness centar, park sauna, unutarnji bazen, sportska dvorana te centar s podlogom za mali nogomet.

Slika 10. Sportski centar "Stella Maris", Umag

Izvor: <https://istarski.hr/> (preuzeto: 12.04.2024.)

²¹ <https://gat.hr/index.php/hr/>

4.2. Promocija Hrvatske kao sportske destinacije

Veliku ulogu u promoviranju Hrvatske kao sportske destinacije imaju sportaši Hrvatske te njihovi uspjesi u svijetu sporta. Oni predstavljaju najbolji način promoviranja Hrvatske, što su njihovi rezultati bolji to raste i prepoznatljivost Hrvatske u svijetu kao sportske države i potencijalne sportske destinacije za same sportaše u vidu sportskih priprema, te i za turiste koji se amaterski takmiče i koji se u slobodno vrijeme rekreativno bave sportom. „Što su želje za rezultatima veće, to zahtjeva i veća financijska sredstva koja treba izdvojiti iz proračuna“²².

Digitalni marketing obuhvaća veliki dio promocije Hrvatske kao sportske destinacije, to jest društvene mreže, reklamiranje na različitim sportskim portalima te iskustva sportskih klubova koji su već svoje sportske pripreme odrađivali u Hrvatskoj. Partnerstva su još jedan način promocije koji igra veliku ulogu. Primjer uspješnog partnerstva je suradnja između Hrvatske turističke zajednice i turističke zajednice Istarske županije s Machineseker EHF Championsleague, to jest rukometna liga prvaka. Ostali mogući načini reklamiranja Hrvatske kao sportske destinacije: organizacija određenih sportskih događaja kao što su turniri i prijateljske utakmice s ostalim reprezentacijama, prisustvo na određene sportske konferencije i sajmove itd.

4.3. Planovi za budućnost i ulaganja

Hrvatska ima veliki potencijal da se razvije u atraktivnu destinaciju za nogometne pripreme i intenzivno radi na obnovi svoje sportske infrastrukture kako bi privukla najpoznatije i najuspješnije velikane europskog nogometa. Ministarstvo sporta i turizma Republike Hrvatske objavljuje kako je do 2023. godine uloženo 14 milijuna eura za više od 250 sportskih objekata te da je za 2024. godinu osigurano dodatnih 10 milijuna i 11.800.830. eura za 2025. godinu²³. Navedene investicije dodatno će povećati interes nogometnih klubova te privlačnost Hrvatske kao destinacije za sportske pripreme nogometnih klubova. Vlada je također osigurala dodatnih 27 milijua eura u 2024. i 2025. godini za sportske građevine nacionalnog interesa kao što su Maksimir, nogometni teren GNK Dinamo Zagreba, i Poljud, nogometni teren HNK Hajduk Splita.

²² Bartoluci, M., *Ekonomika i menadžment sporta* (str. 47)

²³ <https://mint.gov.hr/>

Zaključak

Korijeni nogometne igre sežu daleko u prošlost, ali su se vremenom pravila mjenjala sve do 19. stoljeća kad je osnovan nogometni savez, FA, u Velikoj Britaniji 1863. godine. Pravila koja su tad postavljena ostala su skoro nepromjenjena do danas. Krajem 19. stoljeća engleski mornari i radnici šire nogomet po cijelom europskom i južnoameričkom kontinentu. Osnivaju se nogometni klubovi i organiziraju se prve prijateljske utakmice i takmičenja.

Prve zemlje koje počinju igrati nogomet su mediteranske, danas su to države koje ulažu puno u sport i općenito u turizam, čije reprezentacije imaju zavidan uspjeh na svjetskom nivou. Te države su Španjolska, Portugal, Italija i Turska koje grade sportske nogometne centre s najnovijom opremom i suvremenom tehnologijom kako bi omogućili nogometašima vrhunske pripreme za bolju uspješnost na takmičenjima. Unutar tih sportskih centara nalaze se i objekti za rehabilitaciju, čije usluge pomažu sportašima za brži oporavak. Osim sportskih igrališta i rehabilitacijskih centara, postoji i širok raspon specijalističkih usluga – psihološke, nutritivne, medicinske itd.

Hrvatska je jedna od prvih zemalja koja je prihvatila nogomet i danas ulaže u njegovo napredovanje. Gradi turističke centre po uzoru na zapadnoeuropske zemlje kako bi privukla nogometne klubove. Svako ulaganje u sportski turizam donosi višestruku korist u kvaliteti života i rada lokalnog stanovništva i općenito gospodarskom i društvenom napretku hrvatskog društva.

Hrvatska ima svoje prednosti koje treba iskoristiti, a to su njezin geografski položaj, dobra prometna povezanost zračnim, cestovnim i željezničkim putem sa zapadnoeuropskim zemljama i laka dostupnost mnogim europskim nogometnim klubovima; blaga mediteranska klima s optimalnim uvjetima za sportske aktivnosti vani tijekom cijele godine; moderni sportski centri u Medulinu, Rovinju, Poreču, Novigradu, Umagu; prirodne ljepote- parkovi prirode, more, rijeke i jezera i bogata kulturno- povijesna baština; povoljne cijene i kvalitetna hrana i smještaj.

Nedostaci u odnosu na razvijene europske zemlje koje treba analizirati i sanirati da bi se postigao željeni cilj su nedostatak modernih nogometnih terena, centara i objekata, mala sponzorstva, manjak velikih financijskih ulaganja, sredstava i resursa te nedostatak velikog broja stručnog kadra.

U Republici Hrvatskoj, Istra je jedna od najatraktivnijih destinacija koja se uspjela nametnuti svojom zanimljivom i raznolikom turističkom ponudom. Jedna od tih je i sportski turizam u čiji razvoj Istra ulaže. Hrvatska ima veliki potencijal da se razvije u jednu od najatraktivnijih destinacija u vidu sportskih priprema. Pomoću adekvatne i proaktivne marketinške promocije, npr. na društvenim mrežama, nogometnim portalima i različitim partnerstvima, i pomoću određenih velikih financijskih ulaganja Hrvatsku bi se moglo unaprijediti u konkurentnu zemlju za sportske pripreme međunarodnih nogometaša.

Bibliografija

Knjige

1. Bartoluci, M., Škorić, S., „*Menedžment u sportu*“. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2009.
2. Bartoluci, M. „*Ekonomika i menadžment sporta*“. Zagreb, 1997.
3. Škaro, D., „*Sport u vremenu globalizacije*“. Zagreb, 2016.
4. Novak, I., „*Sportski marketing i industrija sporta*“. Zagreb, 2006.

Znanstveni članci:

Bartoluci, M., Škorić, S., Stranešić, Z. „Sports tourism offer in Croatia“. Zagreb: 2016.

Web stranice:

<https://abcgeografija.com/nepoznata-hrvatska/prva-lopta/>

<https://meteo.hr/index.php>

<https://min-kulture.gov.hr/>

<https://www.marbellafootballcenter.com/en/>

<https://www.gloriasportsarena.com.tr/>

<https://www.figc.it/it/home/>

https://www.risco.org/projects/cidade-do-futebol_11

[https://www.treccani.it/enciclopedia/calcio-la-storia-del-calcio_\(Enciclopedia-dello-Sport\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/calcio-la-storia-del-calcio_(Enciclopedia-dello-Sport)/)

<https://hns.family/hns/o-nama/povijest/>

<https://archello.com/project/cidade-do-futebol>

<https://qtour.org/ima-jedan-granicar-boja-mu-je-plava/prica-o-lopti/>

<https://educatefitness.co.uk/>

<https://mint.gov.hr/>

<https://www.istra.hr/hr>

Popis ilustracija

Slike

Slika 1. Prva nogometna lopta u Hrvatskoj, Županja	3
Slika 2. Marbella Football Center, Marbella	8
Slika 3. Cidade do Futebol, Oeiras	10
Slika 4. Gloria Sports Arena, Antalya	11
Slika 5. "Centro Tecnico Federale di Coverciano", Coverciano	13
Slika 6. Muzej nogometa, Coverciano.....	15
Slika 7. Sports Centar Arena, Medulin.....	23
Slika 8. Sportski centar "Valbruna", Rovinj.....	24
Slika 9. Sportski centar "Zelena Laguna", Poreč.....	25
Slika 10. Sportski centar "Stella Maris", Umag	26

Tablice

Tablica 1. Dolasci i noćenja u najatraktivnijim sportskim destinacijama Istre.....	22
---	----